POLITISK KRONIK

UDLANDET

Oktober 1966

1. – Stridighederne i Nigeria mellem Hausa- og Ibostammerne (se 29/7 og 1/8) kulminerer i massedrab af medlemmer af Ibostammen, der bor og arbejder i nordregionen. Med offentlig støtte iværksættes flytning af Ibo'er fra nord- til østregionen og omvendt af Hausa'er fra øst- til nordregionen.

3. – Den tunesiske regering beslutter at afbryde de diplomatiske forbindelser med Den forenede arabiske Republik (se 8/4 1965) på grund af Ægyptens »uophørlige bagvaskelseskampagne mod Tunesien«.

Brasiliens kongres vælger den tidligere krigsminister, marskal da Costa e Silva til præsident efter Humberto Castelo Branco fra 15/3 1967 med 295 af 475 stemmer. Marskal da Costa e Silva er regeringspartiet, den nationale fornyelsesalliances kandidat. Oppositionen opstiller ikke nogen kandidat.

4. – Den franske forsøgsserie med kernevåben på atollen Mururoa (se 2/7) afsluttes.

Israel anmoder om forhandlinger om associering med EEC.

Det britiske protektorat Basutoland bliver uafhængigt kongerige under navnet Lesotho (se 18/6).

5. – På arbejderpartiets kongres i Brighton vedtages med 3.836.000 stemmer mod 2.515.000 en resolution, der godkender den britiske regerings økonomiske politik (se 7/9). – Pris- og indkomstlovens afsnit IV, hvorefter regeringen kan forbyde løn- og prisstigninger, sættes i kraft.

Congo afbryder de diplomatiske forbindelser med Portugal og beordrer samtidig alle udenlandske konsulater uden for Kinshasa (Leopoldville) lukket. Congo har indklaget Portugal for FN's sikkerhedsråd, idet Portugal beskyldes for at stille baser i Angola til rådighed for lejetropper, hvormed fhv. ministerpræsident Moise Tshombe vil søge at styrte den congolesiske regering. – 14. Sikkerhedsrådet vedtager enstemmigt en resolution, der tager Portugals erklæring om, at der ingen lejetropper findes i Angola, til efterretning, men anmoder Portugal om ikke at tolerere, at fremmede lejetropper fra Angola blander sig i Congos indre anliggender.

6. – På arbejderpartiets kongres i Brighton foreslår udenrigsminister George Brown, at Sovjetunionen og Storbritannien skal genindkalde Genèvekonferencen om Indokina. Efter at der er opnået principiel enighed herom, skal USA standse bombeangrebene på Nord Vietnam, og Nord Vietnam skal standse afsendelsen af tropper til Syd Vietnam. Konferencen skal forhandle om en våbenstilstand og om principperne for en politisk løsning af konflikten på grundlag af de væsentligste punkter i Genèveoverenskomsten af 1954, og konferencens beslutninger skal gennemføres under international kontrol. 11/10 fremlægger udenrigsminister Brown

forslaget for FN's plenarforsamling. – 7. Syd Vietnams udenrigsminister Tran Van Do erklærer, at Browns forslag ikke har megen mening, så længe Hanoi opretholder sin afvisende holdning. Han kan ikke acceptere Viet Cong som forhandlingspartner. – 10. Kinas kommunistiske partis centralorgan Renmin Ribao afviser det britiske og andre forslag til en fredelig løsning af konflikten. – 10.–14. Den amerikanske forsvarsminister Robert S. McNamara aflægger besøg hos de amerikanske tropper i Vietnam og har samtaler med præsident Nguyen Van Thieu og ministerpræsident Nguyen Cao Ky. Efter sin hjemkomst erklærer han, at resultatet af de militære operationer i de sidste 12 måneder overtræffer forventningerne, og at Syd Vietnams økonomiske situation er forbedret. – 23. Kinas udenrigsminister Chen Yi kræver, at USA straks skal trække alle sine tropper ud af Vietnam og overlade til det vietnamesiske folk selv at løse sine problemer. – 24. I et kommuniqué fra konferencen i Delhi mellem præsident Tito, præsident Nasser og premierminister Indira Ghandi kræves standsning af luftangrebene på Nord Vietnam, tilbagevenden til Genèveoverenskomsten af 1954, tilbagetrækning af alle udenlandske stridskræfter fra Vietnam og Viet Congs deltagelse i alle forhandlinger. – 24.–25. Præsident Johnson mødes i Manilla (se 1/9) med regeringscheferne i Australien, New Zealand, Philippinerne, Sydkorea, Thailand og Syd Vietnam. I et kommuniqué ved forhandlingernes afslutning hedder det, at hvis den anden part trækker sine tropper tilbage fra Syd Vietnam og standser infiltrationen, vil USA og dets allierede forlade Syd Vietnam senest efter 6 måneders forløb. – 25. Udenrigsminister Brown afslutter et besøg i Moskva, hvorunder han uden held har forsøgt at vinde Sovjetunionen for sit forslag.

11. – I det italienske kommunistiske partis centralkomité angriber generalsekretæren Luigi Longo Kinas kommunistiske parti for at bringe den internationale kommunisme i vanry. Centralkomiteen godkender 13/10 Longos beretning og kræver den kommunistiske bevægelses enhed genoprettet. – 15. I Livorno dannes et nyt kommunistisk parti, Italiens kommunistiske (marxistisk-leninistiske) parti, der vender sig mod revisionismen.

13. – Vicekansler Fritz Bock udtaler, at den af Østrig ønskede overenskomst med EEC ikke vil berøre Østrigs permanente neutralitet eller dets forpligtelser i henhold til statstraktaten. Afgørelsen tilkommer alene Østrig.

15. – Den hollandske koalitionsregering af det katolske folkeparti, socialisterne og det (protestantiske) antirevolutionære parti under Joseph Cals indgiver sin afskedsbegæring, efter at et forslag, der kritiserer regeringens budgetpolitik, stillet af katolikken Norbert Schmelzer, er blevet vedtaget med 75 stemmer mod 62. 16/10 anmoder dronning Juliana Schmelzer om at danne regering.

16. – I Ecuador, hvor militærjuntaen, der havde regeret siden juli 1963, blev styrtet i slutningen af marts, afholdes valg til en forfatningsgivende forsamling. Højrepartierne besæter 53 og venstre og centrum 34 pladser. Herudover vælger forskellige organer 12 medlemmer.

24. – Med valget af Bülent Ecevit til generalsekretær tager en venstrefløj i Tyrkiets største oppositionsparti, det republikanske folkeparti, grundlagt 1924 af Atatürk, magten i partiet. Han erklærer, at det er hensigten at gøre partiet til et demokratisk socialistisk parti.

25. – En militærdomstol dømmer den tidligere indonesiske udenrigsminister Subandrio (se 11/3) til døden. Domstolen anser det for bevist, at Subandrio på forhånd havde kendskab til kuppet 30/9 1965, men undlod at underrette præsidenten derom.

26. – NATO-rådet beslutter at flytte sit hovedkvarter fra Paris til Bruxelles (se 6/6).

Congos præsident Joseph Mobutu overtager selv stillingen som regeringschef i stedet for general Leonard Mulamba (se 14/11 1965). Mulamba bliver forsvarsminister. Katanga radio siger, at Congo bevæger sig henimod præsidentstyre.

27. – FN's plenarforsamling vedtager en resolution, der fordømmer Sydafrikas styre i Sydvestafrika (se 18/7) og overfører ansvaret for mandatet over Sydvestafrika til FN. En kommission skal inden april 1967 afgive rapport om, hvorledes dette skal ske.

FDP's 4 ministre i den tyske forbundsregering – Erich Mende, Rolf Dahlgrün, Walter Scheel og Ewald Bucher – træder tilbage på grund af uenighed med CDU/CSU om dækningen af underskuddet på budgettet for 1967. Regeringen er hermed en mindretalsregering, idet partistillingen i forbundsdagen er: CDU/CSU 245, FDP 49 og SPD 202.

Pekingregeringen giver meddelelse om et heldigt gennemført forsøg med en fjernstyret raket med kerneladning over kinesisk territorium (se 9/5).

General Ne Win frigiver uden betingelser U Nu, Burmas tidligere premierminister og lederen af unionspartiet, samt U Ba Swe, den tidligere leder af Det antifascistiske folks frihedsliga (AFPEL) efter henholdsvis 4½ års og 3 års fangenskab (se 1/3 1962).

30. – Efter at såvel det italienske socialistiske parti (PSI) som det italienske socialdemokratiske parti (PSIM) på kongresser enstemmigt har godkendt forslaget om genforening af de to partier (se 31/7), vedtager en konstituerende forsamling med ca. 15.000 deltagere med akklamation at danne det forenede socialistiske parti med PSI's leder, den 75-årige viceministerpræsident Pietro Nenni, som præsident. Til sekretærer vælges De Martino. PSI, og Tanassi, PSIM. Det forenede parti bliver medlem af Socialistisk Internationale, hvor Italien hidtil kun har været repræsenteret ved PSIM. Når hensyn tages til, at 3 parlamentsmedlemmer er udtrådt af PSIM, får det ny parti 94 medlemmer i deputeretkammeret og 44 i senatet, nemlig henholdsvis 62 og 30 fra PSI og 32 og 14 fra PSIM, og bliver dermed det tredjestørste parti i begge kamre efter de kristelige demokrater og kommunisterne.

November 1966

1. – Premierminister Johannes D. Vorster betegner FN's plenarforsamlings beslutning om at fratage Sydafrika mandatet over Sydvestafrika (se 27/10) som folkeretsstridig, ikke bindende for Sydafrika og desuden i praksis uigennemførlig.

2. – Forbundskansler Ludwig Erhard (se 27/10) erklærer over for CDU/CSU's forbundsdagsgruppe, at hans person ikke skal stå i vejen for partiets forsøg på at finde et grundlag for en flertalsregering. – SPD's gruppebestyrelse offentliggør en erklæring i 8 punkter om en ny forbundsregerings opgaver. I erklæringen kræves bl. a. en ordning af forholdet til Washington og Paris, afkald på medbesiddelse af kernevåben, normalisering af forholdet til Østlandene og klarhed over handlingsspillerummet over for magthaverne i Østberlin og udnyttelsen af dette spillerum. – 8. Forbundsdagen vedtager med 255 stemmer (SPD og FDP) mod 246 (CDU/CSU) et socialdemokratisk forslag, der opfordrer forbundskansler Erhard til at kræve tillidsvotum; Erhard afviser opfordringen, idet han henviser til forfatningen, hvorefter forbundsdagen kun kan udtale mistillid til en forbundskansler, hvis der samtidig peges på en efterfølger. – CDU's for-

retningsudvalg indstiller flg. 4 kandidater til forbundskanslerposten: formanden for CDU's forbundsdagsgruppe Rainer Barzel, forbundsdagspræsident Eugen Gerstenmaier, ministerpræsidenten i Baden-Württemberg Kurt Georg Kiesinger og udenrigsminister Gerhard Schröder. – 9. Bestyrelsen for CSU, CDU's bayerske fløj, udpeger Kurt Georg Kiesinger som kandidat til forbundskanslerposten og kræver, at CSU's formand, fhv. forsvarsminister Franz-Josef Strauss, får en indflydelsesrig post i forbundsregeringen. – Kiesinger indrømmer, at han i 1933 blev medlem af NSDAP, men erklærer, at han efter Röhmkuppet i 1934 ophørte at betale kontingent; han benægter, at han har været kontaktmand mellem Ribbentrop og Göring. – Eugen Gerstenmaier meddeler, at han ikke er kandidat til kanslerposten. – 10. CDU/CSU's forbundsdagsgruppe vælger Kiesinger som gruppens kandidat til kanslerposten og bemyndiger ham til at føre forhandlinger om dannelse af en ny regeringskoalition. Kiesinger får i 3. valgomgang 137 af 244 stemmer, udenrigsminister Schröder får 81 og Rainer Barzel 26 stemmer. Professor Walter Hallstein, præsidenten for fællesmarkedskommissionen, trækker sin kandidatur tilbage efter i 2. omgang at have fået 3 stemmer. – 26. Efter at de forskellige muligheder for dannelsen af en regeringskoalition (herunder også en koalition af SPD og FDP) er prøvet, meddeler Kiesinger og SPD's formand Willy Brandt, at der er opnået enighed om en koalition af CDU/CSU og SPD. – 30. Koalitionen godkendes endeligt af begge grupper. Imod stemmer 27 CDU/CSU- og 53 SPD-forbundsdagsmedlemmer. Det meddeles, at de socialdemokratiske organisationer i 7 af de 11 enkeltstater går imod koalitionen, navnlig fordi lederen af CSU, Franz-Josef Strauss, har fået tilbudt en post i regeringen. – Forbundskansler Ludwig Erhard indgiver sin afskedsbegæring.

3. – Norbert Schmelzer opgiver forsøget på at danne ny hollandsk regering (se 15/10). Dronningen anmoder derefter fhv. ministerpræsident L. J. M. Beel om at undersøge mulighederne for en hurtig løsning af regeringskrisen. Bestræbelserne resulterer i, at professor Jelle Zijlstra, det antirevolutionære parti, 22/11 danner midlertidig regering bestående af 8 katolikker og 5 antirevolutionære. Zijlstra overtager selv finansministeriet. En række ministre i den foregående regering, deriblandt udenrigsminister Luns, fortsætter på deres hidtidige poster. – 25. Dronning Juliana opløser andetkammeret, og der udskrives nyvalg til 15/2 1967.

Ved valget i Barbados, der opnår uafhængighed 30/11, besætter premierminister Errol Barrows demokratiske arbejderparti, der har været ved magten siden 1961, 14 af 24 pladser. Barbados arbejderparti under Sir Grantley Adams får 8 mandater og det højreorienterede nationale parti 2 mandater.

Ministerpræsident Eisaku Sato udtaler, at Japan er i stand til at udvikle kernevåben, men ikke vil gøre det.

6. – Ved landdagsvalget i Hessen får SPD 51,0 (1962: 50,8) pct. af stemmerne, CDU 26,4 (28,8) pct., FDP 10,4 (11,5) pct., Gesamtdeutsche Partei 4,3 (6,3) pct. Endvidere får det nye, yderliggående nationaldemokratiske parti (NPD) 7,9 pct. af stemmerne og bliver for første gang repræsenteret i et enkeltstatsparlament. – 20. Også ved valget i Bayern opnår NPD repræsentation i landdagen med 7,4 pct. af de afgivne stemmer. CSU får 48,2 (1962: 47,5) pct. af stemmerne, SPD 35,8 (35,3) pct., FDP 5,1 (5,9) pct. og Bayernpartiet 3,4 (4,8) pct. Hverken FDP eller Bayernpartiet bliver repræsenteret i den nye landdag, idet de ikke i mindst et af de 7 distrikter, hvori landet er delt, opnår 10 pct. af stemmerne.

7. – Under et besøg i Cairo af den syriske ministerpræsident Youssef Zeayen er underskrevet en forsvarspagt mellem Syrien og Den forenede arabiske Republik, hvorefter der skal oprettes et fælles for-

svarsråd og i tilfælde af krig en fælles overkommando under ledelse af den ægyptiske øverstbefalende. Desuden er der enighed om at undersøge mulighederne for en sammenslutning med henblik på at skabe et »fælles socialistisk arabisk fædreland«.

Ved valget i Trinidad og Tobago, det første efter opnåelsen af uafhængighed, sejrer premierminister Eric Williams' parti, folkets nationale bevægelse, for 3. gang i træk. Det besætter 24 af i alt 36 pladser, medens de resterende 12 mandater tilfalder det demokratiske arbejderparti.

8. – Ved valgene i USA har republikanerne betydelig fremgang, men demokraterne har fortsat solidt flertal i kongressen. I repræsentanternes hus er stillingen efter valget 248 demokrater og 187 republikanere mod hidtil 295 dem. og 140 rep. Ved den delvise fornyelse af senatet (35 af 100 pladser) vinder republikanerne 3 mandater, og stillingen bliver 64 (hidtil 67) dem. og 36 (33) rep. Endvidere er 35 af de 50 guvernørposter i enkeltstaterne på valg. Heraf besætter republikanerne 23 og demokraterne 11, medens valget i Georgia er uafgjort. Herefter har republikanerne halvdelen af guvernørposterne. I California, den folkerigeste af enkeltstaterne, besejrer republikaneren Ronald W. Reagan med et flertal på næsten 1 mill. stemmer den hidtidige demokratiske guvernør. I staten New York genvinder republikaneren Nelson B. Rockefeller guvernørposten.

Den indiske indenrigsminister Gulzarilal Nanda (se 11/1) træder tilbage efter kritik fra sit eget parti, kongrespartiet, for svaghed i bekæmpelsen af massedemonstrationer for totalforbud mod koslagtning. – 9. Premierminister Indira Ghandi overtager selv midlertidigt indenrigsministeriet. Det meddeles, at over 1500 er blevet arresteret i forbindelse med uroligheder. Blandt de arresterede er præsidenten for den højreorienterede hindubevægelse Jan Sangh, professor Balrai Madhok. – 13. Ved en større rekonstruktion af den indiske regering overtager forsvarsminister Yaswantrao Chavan indenrigsministeriet, udenrigsminister Swaran Singh bliver forsvarsminister og Mohammadali Currim Chagla udenrigsminister – den første muhammedaner på denne post.

9. – Den irske republiks premierminister siden de Valera i 1959 valgtes til republikkens præsident, den 67-årige Sean Lemass, indgiver sin afskedsbegæring. Fianna Fail's parlamentsgrupper vælger til formand finansminister John (Jack) Lynch med 52 stemmer, medens minister for handel og industri George Colley får 19 stemmer. 10/11 danner Lynch regering. Frank Aiken fortsætter som vicepremierminister og udenrigsminister.

10. – Premierminister Harold Wilson meddeler i underhuset, at den britiske regering vil gøre et nyt fremstød på højeste plan for at få fastslået, om forudsætningerne for forhandlinger om Storbritanniens indtræden i EEC nu er til stede. – 23. Premierminister Georges Pompidou udtaler, at han ikke ser nogen hindring for Storbritanniens indtræden i EEC, hvis det efter en vis overgangstid er villig til helt og fuldt at acceptere fællesmarkedets regler og også påtage sig de dermed forbundne ubehageligheder.

11. – FN's plenarforsamling vælger Danmark, Indien, Canada, Æthiopien og Brasilien til ikke-permanente medlemmer af sikkerhedsrådet for 1967 og 1968 i stedet for Holland, Jordan, New Zealand, Uganda og Uruguay.

På årsdagen for Rhodesias ensidige uafhængighedserklæring udtaler premierminister Ian Smith, at tidspunktet for en personlig samtale mellem ham og den britiske premierminister er inde. – 26. Den britiske Commonwealthminister Herbert Bowden forhandler i Salisbury med Ian Smith om mulighederne for en løsning af forfatningskonflikten.

12. – I grænseområdet mellem Israel og Jordan dræbes 3 israelske soldater, da en landmine eksploderer. Den næste dag trænger israelske tropper ind i Jordan og sprænger talrige huse i luften i Hebronområdet. – 25. FN's sikkerhedsråd vedtager med 14 af 15 stemmer – New Zealand undlader at stemme – en resolution, der fordømmer Israel og truer med sanktioner i gentagelsestilfælde.

15. – Med rumskibet Gemini 12's fuldførelse af 4 dages omkredsen af jorden er Geminiprogrammet afsluttet. Under omkredsningen har astronauten Edwin Aldrin opholdt sig i alt 5 timer 36 minutter uden for rumfartøjet.

Ved valget i Brasilien (se 3/10) får den nationale fornyelsesalliance (ARENA) 276 mandater i deputeretkammeret, den brasilianske demokratiske bevægelse (MDB) 133. Andre partier er ikke tilladt.

16. – Den forfatningsgivende forsamling i Ecuador (se 16/10) vælger til republikkens midlertidige præsident Otto Arosemena Gomez, der 20/11 danner regering med Jorge Carrera Andrade som udenrigsminister og Agustin Febres Cordero som forsvarsminister.

21. – Ved afslutningen af et 7 dages besøg i Østrig udtaler Sovjetunionens præsident Nikolaj Podgorny, at et hvilket som helst arrangement mellem Østrig og EEC vil føre til en afvigelse fra Østrigs neutrale kurs.

I Nablus og andre steder i Vestjordan finder demonstrationer sted mod regeringens påståede passivitet over for den militære trussel fra Israel. Ministerpræsident Wasfi Tell kritiserer de andre arabiske stater, fordi de ikke er kommet Jordan til hjælp ved Israels aktion i Hebronområdet (se 12/11). – 23. Jordan indfører almindelig værnepligt for alle mænd i alderen 18–40 år. – Kong Feisal meddeler kong Hussein af Jordan, at 20.000 mand saudiarabiske tropper i alarmberedskab er rede til at hjælpe Jordan. – 24. Præsident Nasser bebrejder Jordans regering, at den ikke har gjort nok for at forsvare Jordan mod Israel. – 25. Organisationen for Palæstinas befrielse opfordrer i Cairo radio Jordans befolkning til at rejse sig mod kong Hussein. – 26. Jordans regering beslutter at bevæbne befolkningen i grænselandsbyerne. – 29. Syriens Baath parti opfordrer alle fremskridtsvenlige og revolutionære kræfter i Jordan til at styrte den nuværende regering.

22. – General Franco giver Cortes (parlamentet) meddelelse om en ny »organisk lov«, der på en række punkter ændrer forfatningen. Embederne som statschef og regeringschef adskilles, regeringschefen udpeges af statschefen blandt 3 navne, der foreslås af rigsrådet, og Cortes får 100 folkevalgte medlemmer. General Franco går i sin tale imod indførelse af flerpartisystemet. 14/12 skal der afholdes folkeafstemning om forfatningsændringerne.

26. – Valget i Australien bliver en stor sejr for regeringskoalitionen af de liberale og landpartiet under premierminister Harold Holt. I repræsentanternes hus er partistillingen efter valget: liberale 61 (1963: 52), landpartiet 21 (19), arbejderpartiet 41 (51) og uafhængige 1 (1). I centrum i valgkampen stod spørgsmålet om Australiens støtte til USA i Vietnam, og valgets udfald må betragtes som et tillidsvotum til denne politik.

Valget i New Zealand medfører ikke større forskydninger i parlamentets sammensætning. Det nationale parti – regeringspartiet under premierminister Holyoake – besætter 44 (1963: 45) pladser, arbejderpartiet 35 (35), og Social Credit partiet får 1 (0) repræsentant.

29. – Burundis premierminister Michel Michombero (se 8/7) proklamerer republikken under kong Ntare V.s fraværelse på officielt besøg i Congo. Han meddeler, at han vil stå i spidsen for en national revolutionskomité bestående af 13 officerer, indtil en ny regering er dannet.

30. – Barbados (se 3/11) bliver uafhængig stat inden for det britiske Commonwealth. Premierminister Errol Barrow bebuder 29/11, at Barbados vil søge optagelse i Organisationen af amerikanske stater (OAS) og dermed tage initiativet til en Commonwealth-blok inden for denne organisation.

December 1966

1. – Den vesttyske forbundsdag vælger Kurt Georg Kiesinger (se 2/11) til Ludwig Erhards efterfølger som forbundskansler med 340 stemmer mod 109; 23 stemmesedler er blanke. Da den officielle opposition, FDP, kun tæller 49 medlemmer, må det formodes, at også et betydeligt antal socialdemokrater har stemt mod Kiesinger. Kiesingers koalitionsregering kommer til at bestå af 8 CDU, 3 CSU og 9 SPD. SPD's formand, overborgmester Willy Brandt, bliver vicekansler og udenrigsminister og den hidtidige udenrigsminister Gerhard Schröder (CDU) forsvarsminister, medens lederen af CSU, Franz-Josef Strauss, overtager finansministeriet. Den hidtidige forsvarsminister Kai-Uwe von Hassel bliver minister for flygtninge og fordrevne. Viceformand i SPD Herbert Wehner bliver minister for fællestyske anliggender og professor Karl Schiller (SPD) økonomiminister.

2. – Premierminister Harold Wilson mødes med Rhodesias premierminister Ian Smith på den britiske krydser Tiger i Middelhavet i et forsøg på at opnå en løsning af konflikten, der gør det muligt for Storbritannien at undgå at indbringe et forslag om obligatoriske økonomiske sanktioner mod Rhodesia for FN's sikkerhedsråd (se 14/9). Begge underskriver et dokument, der i sin helhed skal godkendes eller forkastes af den britiske regering og styret i Rhodesia inden 5/12 kl. 10 a. m. G. M. T. Den britiske regering accepterer, men Rhodesia meddeler 5/12 efter fristens udløb, at det vel kan godkende de 6 principper, som den britiske regering har opstillet som betingelse for at give Rhodesia uafhængighed, men ikke kan gå med til Wilsons betingelser for en tilbagevenden til lovlige tilstande. Disse betingelser går ud på, at den britiske guvernør Sir Humphrey Gibbs skal have fuld myndighed over politi og militær, og at der skal udnævnes 5 ministre, deraf 2 afrikanere, som ikke må tilhøre Ian Smiths parti, Den rhodesiske front. Premierminister Wilson giver underhuset meddelelse om, at den britiske regering herefter i overensstemmelse med sit løfte på Commonwealth-premierministrenes konference i september vil forelægge forslag om obligatoriske sanktioner mod Rhodesia i sikkerhedsrådet. – 16. Sikkerhedsrådet vedtager med alle stemmer mod Frankrigs at påføre Rhodesia en verdensomspændende blokade omfattende bl. a. olie. Samtidig vedtages med 11 stemmer en resolution om sanktioner mod Rhodesias vigtigste eksportvarer; Frankrig, Sovjetunionen, Bulgarien og Mali undlader at stemme. Derimod afviser rådet afrikanske forslag om en »streng« olieblokade, der skulle ramme også Sydafrika og Portugal, hvis disse lande udfører olie til Rhodesia, og en henstilling til Storbritannien om at bruge magt for at gennemføre blokaden. – 20. Premierminister Wilson meddeler, at den britiske regering trækker alle tilbud til Ian Smith tilbage, og at Rhodesia ikke vil kunne opnå uafhængighed, før der er indført flertalsstyre. – 22. Ian Smith udtaler, at efter resolutionen i FN om obligatoriske sanktioner er Rhodesia ikke længere under britisk kontrol og ikke længere medlem af Commonwealth. Under disse omstændigheder er Rhodesia efter hans opfattelse blevet en republik. – Det sydafrikanske dagblad Die Burger anbefaler Rhodesia at ophæve den ensidige uafhængighedserklæring og vende tilbage til kolonistatus. – 29. Sydafrikas økonomiminister erklærer, at Sydafrika vil fortsætte at handle med Rhodesia til trods for FN-reso-

lutionen om obligatoriske sanktioner. Han benægter, at der kan være tale om, at Sydafrika skulle lægge pres på Ian Smiths regering for at forhindre den i at udråbe republikken.

U Thant genvælges som FN's generalsekretær for en ny 5 års periode til 31/12 1971 (se 1/9).

Libanons regering under Abdullah al-Yafi demissionerer. Forinden er udenrigsminister Philippe Tekla trådt tilbage (25/11). – 7. danner Rashid Karami, der 5 gange tidligere har været premierminister, ny regering med Georges Hakim, Libanons repræsentant ved FN, som udenrigsminister. Karami selv er det eneste parlamentsmedlem i den nye regering.

3. – Den japanske regering omdannes. Af den nye regerings medlemmer havde foruden premierminister Sato kun udenrigsminister Takeo Miki sæde i den foregående, nemlig som minister for international handel. De fleste af den nye regerings medlemmer har dog tidligere været ministre.

7. – Syriens præsident Nureddin al-Atassi opfordrer Jordans folk til at styrte kong Hussein. Han udtaler, at det arabiske folk kræver Jordans befrielse før Palæstinas og beskylder regimet i Jordan for at beskytte Israel. (Jordan har i den seneste tid modarbejdet arabiske overfald på Israel fra Jordan, og kong Hussein har forbudt Palæstinas befrielsesbevægelse i Cairo at operere i Jordan (se 12/11)).

8. – Syrien beslaglægger Iraq Petroleum Company's olieledninger og andre installationer i Syrien. Den syriske regering erklærer, at beslaglæggelsen ikke vil blive hævet, før selskabet betaler næsten 4 mill. pund i forhøjede afgifter for de første 9 måneder af 1966.

14. – Ved folkeafstemningen i Spanien godkendes den nye organiske lov med overvældende majoritet (se 22/11).

15. – Den indonesiske regering meddeler, at alle de udenlandske selskaber, der blev beslaglagt i april 1965, vil blive tilbagegivet til ejerne. Det drejer sig især om amerikanske og engelske selskaber. Beslutningen berører ikke nationaliseringen af især hollandske selskaber under Vest Irian kampagnen.

21. – Den græske regering under Stefanopoulos demissionerer, efter at den nationalradikale union (konservativ) har unddraget regeringen sin støtte gennem en erklæring om, at det er på tide at forberede valg under en midlertidig upolitisk regering. Kong Konstantin anmoder Ioannis Paraskevopoulos, direktøren for den græske nationalbank, om at danne en upolitisk regering. Paraskevopoulos efterkommer opfordringen. Han overtager selv ministeriet for økonomisk koordination og forsvarsministeriet. En karrierediplomat Economou-Gouras er udenrigsminister. 8 af de nye ministre er universitetsprofessorer. – 22. Kong Konstantin meddeler, at der vil blive afholdt valg sidst i maj 1967. – 27. Professor Andreas Papandreou, lederen af centrumunionens venstre fløj, angriber sin fader George Papandreou, fordi han har tilsagt regeringen Paraskevopoulos centrumunionens støtte.

28. – Minister u. p. (konsultativt statsråd) i den svenske regering Ulla Lindström træder tilbage, fordi Sverige efter hendes opfattelse ikke yder tilstrækkelig U-landshjælp. Hun efterfølges af Camilla Odhnoff. Desuden udnævnes Alva Myrdal, der er Sveriges repræsentant ved afrustningskonferencen til konsultativt statsråd. 9/12 afløstes Rune Hermansson som konsultativt statsråd af arbejds- og lejeretsspecialisten dr. jur. Lennart Geijer.

28. – I Lesotho (se 4/10) sætter premierminister Leabua Jonathan kong Moshoeshoe II i husarrest, idet han hævder, at kongen og den panafrikanske opposition søger at styrte regeringen og indføre diktatur. Lederen af oppositionspartiet Basutoland Congress Party, Ntsu Mohkehle, benægter, at hans parti er indblandet i noget komplot mod regeringen eller har til hensigt at styrte den ved ukonstitutionelle midler.

DANMARK

Oktober 1966

1. – Som opmand i den faglige konflikt mellem Taxa i Esbjerg og Chaufførernes Forbund afsiger professor Knud Illum kendelse, hvorefter Taxa ikke er berettiget til at afskedige de 19 chauffører, der har indmeldt sig i det nye forbund (se 27/7).

3. – Det økonomiske Råds formandskab offentliggør »Bidrag til belysning af formueudviklingen i Danmark i de senere år«. Tyngdepunktet i redegørelsen er en analyse af kapitalgevinster på privat fast ejendom fra 1950 til 1965 og af den formueforskydning mellem kreditorer og debitorer, der har fundet sted som følge af den faldende pengeværdi. De reelle kapitalgevinster som følge af, at ejendomspriserne er steget mere end priserne på andre ting, opgøres for det nævnte tidsrum til ca. 40 milliarder kroner. Af dette beløb falder 28 milliarder på femårsperioden 1960–65. Over for denne gevinst i realværdi står et tab for ejerne af obligationer (prioritetsindehaverne), for det nævnte femår opgjort til ca. 15 milliarder kroner.

4. – Folketingets åbningsmøde overværes af kongen, dronningen og tronfølgeren prinsesse Margrethe samt højesterets præsident (se 12/1).

Tinget konstituerer sig med Bomholt (s.) som formand, From (v.), Thestrup (k. f.), Skytte (r. v.) og Morten Lange (s. f.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand.

Statsminister J. O. Krag fremsætter derefter den i grundloven påbudte redegørelse for rigets almindelige stilling og de af regeringen påtænkte foranstaltninger. I tilslutning hertil omdeles en mere detaljeret skriftlig redegørelse. Statsministeren meddeler, at Det økonomiske Råds formandskab (se 21/9), Nationalbanken og det økonomiske sekretariat på hans anmodning har udarbejdet hver sin redegørelse med skøn over de samfundsøkonomiske muligheder for den nærmeste tids indkomstudvikling, og at han på grundlag heraf har rettet henvendelse til erhvervenes og arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Heri understreger regeringen, at der påhviler alle grupper og alle organisationer, som har indflydelse på udviklingen i pengeindkomsterne, et ansvar for, at stigningen holdes inden for de rammer, samfundsøkonomien afstikker. Dette udelukker dog ikke, at der inden for den samlede indkomstramme kan ske forskydninger til fordel for grupper, der har særligt behov for en indkomstforøgelse, og hensyn bør tages til de lavtlønnede, som har et socialt berettiget krav på en forbedring af indtjeningen. Ansvaret må med samme styrke gøres gældende over for de selvstændige erhvervsdrivende – herunder de liberale erhverv – der har indflydelse på udviklingen i priser, avancer og udbytter, ligesom landbruget såvel ved prisfastsættelsen på hjemmemarkedet som i sine ønsker om støtte må tage hensyn til den samfundsøkonomiske balance.

I et nyt møde meddeler statsministeren, at kongen i et statsrådsmøde 5/10 agter at give sit samtykke til, at tronfølgeren indgår ægteskab med grev Henri de Laborde de Monpezat, og at regeringen ingen betænkeligheder har ved denne forbindelse. Aksel Larsen udtaler, at s. f. med glæde giver regeringen tilslutning til, at den i statsrådet godkender kongens beslutning, men tilføjer, at dette ikke betyder, at s. f. anser den monarkiske statsform som den eneste rigtige for Dan-

mark, eller at den i al fremtid bør bestå. Uden yderligere udtalelser tager tinget statsministerens meddelelse til efterretning.

Statsminister Tage Erlander ankommer til København på officielt besøg. Han erklærer, at han tvivler på, at de nordiske lande nu bør komme med noget udspil over for Fællesmarkedet. Statsminister J. O. Krag udtaler efter en drøftelse med den svenske statsminister på Marienborg, at Danmark og Sverige vil tage initiativet til en aktivisering af EFTA, så en dialog mellem de seks og de syv kan komme i stand.

Arbejdsgiverforeningens formand fabrikant Svend Heinike udtaler tvivl om, at vi her i landet skulle kunne genoprette vor konkurrenceevne blot ved fremover at nøjes med en prisstigning i underkanten af udlandets.

6. – Uden den sædvanlige »læseferie« påbegynder folketinget straks debatten om statsministerens åbningstale, der afsluttes den følgende dag. Poul Møller (k. f.) foreslår en dagsorden, der opfordrer regeringen til med virkning for skatteåret 1967–68 at udarbejde og fremsætte lovforslag, der mildner beskatningen af indkomststigninger. Dagsordenen vedtages enstemmigt med en tilføjelse (foreslået af Peter Nielsen (s.)) om, at regeringen skal overveje alle problemer i forbindelse hermed. Et af hovedemnerne i debatten er markedsproblemet. Statsminister J. O. Krag fastslår, at regeringen ikke ønsker dansk enegang ind i Fællesmarkedet, at den vil bidrage til at opnå den brede europæiske løsning af markedsproblemet, og at den vil tilstræbe, at så meget som muligt kan foregå på nordisk basis. Under debatten takker færingen P. Mohr Dam (s.) statsministeren for tilsagn i åbningstalen om at tilstræbe en afklaring af spørgsmålet om direkte repræsentation for Færøerne i Nordisk Råd inden rådets næste session i april 1967.

7. – I en udtalelse efter LO's forretningsudvalgsmøde siger formanden Ejler Jensen, at det ikke er fagbevægelsens opgave at tage vare på betalingsbalancen eller andre forhold, som det må være en politisk opgave at ordne.

10. – Statsminister Tage Erlander udtaler ved afslutningen af sit Danmarksbesøg, at en isoleret fælles nordisk indtræden i Fællesmarkedet er udelukket; det rigtige er, at der forhandles med England og de øvrige EFTA-lande om forholdet til EEC.

12. – I en tale i Københavns Bogtrykkerforening siger forbundsformand Hans Rasmussen, at der må sørges for samtidighed i alle indkomstpolitiske forhandlinger, ligegyldigt om det gælder lønmodtagergrupper, erhvervsgrupper, liberale erhverv eller andre.

14. – Efter møder i folketingsgruppe og hovedbestyrelse fremlægger Det radikale Venstre et skatteprogram med en række principielle krav til en skattereform. Bl. a. foreslås en skatteskala med automatisk regulering af indkomstgrænserne, således at skattetrykket for de enkelte indkomstgrupper begrænses, og skattefradragsretten gøres overflødig.

15. – Statsminister Per Borten udtaler under et besøg i Danmark, at det er utænkeligt for Norge at møde EEC uden i sluttet EFTA-trop.

18. – På et møde i København stiftes et aktieselskab med det formål at planlægge og medvirke til gennemførelse af en fast forbindelse over Storebælt. Selskabet vil være villig til at overtage koncessionen på etablering af en fast forbindelse og driften heraf, indtil den på et vist tidspunkt kan overgå til den danske stat.

19. – Handels- og markedsminister Tyge Dahlgaard udtaler i Bergen, at en dansk enegang til Fællesmarkedet ikke er aktuel politik; både et politisk og et erhvervsmæssigt flertal er imod en sådan politik.

Men hvis det om 12–18 måneder er klart, at England ikke kan eller ønsker at gå ind i Fællesmarkedet og et fælles nordisk initiativ ikke lader sig realisere, vil det sikkert nok i Danmark give anledning til alvorlig sjælegranskning.

24. – Arbejdsmarkedets hovedorganisationer har udtaget de krav, der skal betragtes som generelle ved forhandlingerne om nye overenskomster fra 1/3 1967. For arbejdersiden drejer det sig om flg. krav: 1) Forkortelse af arbejdstiden med lønkompensation, 2) ændringer i fællesordningen for arbejde i holddrift, 3) generel forhøjelse af tidløn, herunder mindstebetalingssatser og ungarbejderlønninger, 4) ligeløn for kvinder og mænd, 5) forhøjelse af søgne-helligdagsbetalingen, 6) afskedigelsesløn, 7) forhøjelse af dyrtidsportionerne. For arbejdsgiversiden: 1) halvautomatisk dyrtidsregulering og 2) overenskomsternes varighed.

Landbrugsrådets præsident, folketingsmand Anders Andersen (v.) fremlægger en opgørelse, hvorefter dansk landbrug vil få en indtægtsstigning på 2300 mill. kr. ved indtræden i Fællesmarkedet. Danske forbrugere ville samtidig få en merudgift på 600 mill. kr., men de ville spare ca. 360 mill. kr. i skat gennem bortfald af landbrugsstøtten.

25. – Finansminister Grünbaum fremlægger i henh. til folketingets beslutning af 2/6 en redegørelse for statens udgifter i de kommende 3 finansår. Der regnes med udgiftsstigninger på godt 9 pct. fra 1966–67 til 1967–68, på ca. 7 pct. fra 1967–68 til 1968–69 og på ca. 6 pct. for 1968–69 til 1969–70. Heroverfor står en forventet produktionsstigning på ca. 4 pct. årlig.

Boligministeren får regeringens tilslutning til nedsættelse af en realkreditkommission, som bl. a. skal tage spørgsmålet op om den frie adgang til ikke formålsbestemte tillægslån.

DASF har indbragt Danske Vognmænds Arbejdsgiversammenslutnings vægring ved at overholde eksklusivbestemmelsen i overenskomsten for arbejdsretten som hastesag.

29. – Blandt overenskomstkravene fra Dansk Typografforbund, der fra 1/4 1967 har udmeldt sig af LO, er indførelse af virksomhedsudvalg samt et 3 måneders »sabbatår« for typografer over 50 år.

29.–30. – På Det konservative Folkepartis landsrådsmøde fastslås, at partiet vil stå frit over for samarbejde med andre partier, samtidig med at det sætter regeringsskifte som mål. Gruppeformanden Poul Sørensen erklærer, at det ville være en umulig situation, hvis det parti, der ved kommunevalget i marts blev landets næststørste, ikke skulle kunne samarbejde med landets største parti. Al diskussion om, hvad der skal ske efter valget vil være nytteløs, men Det konservative Folkeparti vil ikke være bundet til nogen side. Andre skal ikke bestemme dets manøvredygtighed. Generalsekretær Mogens Olsen oplyser på mødet, at partiets medlemstal nu er 143.000, en stigning på 7000 i løbet af et år. På mødet drøftes det nye arbejdsprogram, som folketingsgruppen har udarbejdet. Det indeholder bl. a. krav om nedsættelse af valgretsalderen fra 21 til 20 år.

31. – Oktoberpristallet er opgjort til 119,1, en stigning på 1,3 points i forhold til julipristallet. Det må herefter anses for sandsynligt, at januarpristallet vil udløse nye lønstigninger. Økonomiminister Ivar Nørgaard udtaler, at det må være nærliggende at overveje, om der ikke, ud over en fastholdelse af den forsigtige kurs i penge- og finanspolitikken, er grund til forstærket indsats i prispolitikken på hjemmemarkedet.

Hovedorganisationernes forhandlingsudvalg indleder forhandlinger om en beløbsramme og de generelle kravs indpasning i denne.

November 1966

1. – Folketinget debatterer finansministerens redegørelse for et 3-årigt statsbudget.

Ifølge Ritzaus Bureau arbejder et udvalg inden for LO med planer om sammenslutning af en række forbund i større enheder.

Formanden for sammenslutningen af landbrugets arbejdsgiverforeninger, godsejer A. V. Juhl udtaler til Kristeligt Dagblad, at de vil nægte at forhandle nye overenskomster med LO, hvis regeringen ikke forinden klart har meddelt, hvilken politik man vil anlægge over for landbruget.

Regeringen nedsætter et ministerudvalg, som skal forberede en lovgivning om fordeling af opgaver og økonomiske byrder mellem staten og kommunerne. Et embedsmandsudvalg arbejder for tiden med problemerne.

2. – Folketinget foretager 1. behandling af forslaget om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer m. v. (Kildeskat) og det dertil knyttede forslag om kommunal indkomstskat. Ved slutningen af debatten tager statsminister J. O. Krag ordet og udtaler, at den meget negative holdning, der er kommet til udtryk over for kildeskatforslaget, må give regeringen anledning til overvejelse, hvorfor han anmoder formanden om, at mødet må blive afbrudt, hvilket sker. I pausen får statsministeren folketingsgruppens tilslutning til at udskrive valg, og i et nyt møde giver han folketinget meddelelse om beslutningen. Han udtaler, at det er regeringens opfattelse, at en skattereform må baseres på kildeskatten, helst uden opretholdelse af skattefradragsreglen; under alle omstændigheder vil regeringen søge kildeskatten gennemført på en sådan måde, at fradragsreglens skadelige virkninger undgås. Han tilføjer, at regeringen er rede til at medvirke til et loft over den samlede beskatning. Noget flertal for en virkelig kildeskat synes imidlertid ikke at være til stede i folketinget, hvor partierne står splittede og usikre, og på denne baggrund finder regeringen det nødvendigt, at befolkningen spørges. Mødet slutter med, at formanden oplæser det kgl. åbne brev, der fastsætter valget til 22/11.

6. – De radikales politiske ordfører, fhv. handelsminister Baunsgaard afviser over for statsministeren, at de radikale skulle have låst skatteforhandlingerne fast ved allerede i 1965 at kræve, at et af de to store oppositionspartier skulle stemme for en skattereform, og siger, at det er blevet afsløret, at regeringen på forhånd havde besluttet at udskrive valg uanset udfaldet af forhandlingerne om kildeskat.

SF offentliggør en udtalelse, hvori det bl. a. hedder, at boligforliget skal væltes, idet det hævdes, at det ikke binder det nye folketing. Hvad skattereformen angår, er partiets hovedkrav: afskaffelse af skattefradragsreglen, stop for skattesnyderiet og kildeskat, og man vender sig imod, at skatten flyttes over på forbruget.

På et ekstraordinært delegeretmøde i Tinglev beslutter Slesvigsk Parti ikke at opstille ved valget. Af 279 stemmeberettigede stemmer 144 mod opstilling, 130 for.

7. – Statsminister J. O. Krag erklærer, at Socialdemokratiet under alle omstændigheder vil fastholde regeringsmagten, hvis de parlamentariske muligheder er til stede, og at han er parat til på ny at danne regering, selv om det kun er hans eget parti og SF, der peger på ham som regeringschef. Derimod har han svært ved at tænke sig en regering med SF-ministre.

Formanden for Det radikale Venstres folketingsgruppe erklærer, at de radikale ikke vil gå ind i nogen regering overhovedet efter valget, men i enhver henseende vil stå frit.

8. – Statsminister J. O. Krag erklærer, at hans partis stilling til SF er uændret. Han

afviser tale om forhåndskontakter med SF og tilføjer, at der heller ikke bliver tale om forhandlinger op til valget.

Poul Hartling (v.) besvarer på et møde af partiets folketingskandidater og kredsformænd statsministerens spørgsmål om, hvem der er hans modkandidat, med en henvisning til Norge, hvor personspørgsmålet blev aftalt efter valget. I en udtalelse fra mødet advares imod at stemme på Socialdemokratiet for kildeskattens skyld; en stemme for kildeskatten kan blive en stemme for en yderliggående socialistisk politik.

Den konservative ordfører i kildeskattespørgsmål udtaler, at det ikke kan udelukkes, at der kunne være opnået forlig mellem de konservative og regeringen om kildeskat. Han siger videre, at uanset valgets udfald kommer kildeskatten; det er formen, der diskuteres.

Ved lagtingsvalget på Færøerne opnår selvstyrepartierne på den ene side, Socialdemokratiet og Sambandspartiet på den anden lige mange mandater, nemlig 13. I det gamle lagting havde selvstyregruppen i alt 15, de to andre partier 14 mandater (lagtinget består af 20 kredsmandater og indtil 10 tillægsmandater, der skal sikre matematisk retfærdighed og alle kredses repræsentation, og det samlede antal mandater kan derfor variere fra valg til valg). Valgdeltagelsen er 80,2 pct. mod 75 pct. i 1962. Folkeflokken får 6 (1962: 6) mand valgt, det gamle selvstyreparti 1 (2), det republikanske selvstyreparti 5 (6), fremskridtspartiet 1 (1), socialdemokratiet 7 (8) og sambandspartiet 6 (6). Ved valget mister lederen af det republikanske selvstyreparti Erlendur Patursson sit mandat og det hidtidige landsstyre under lagmand Hakun Djurhuus sit parlamentariske flertal.

12. – Landsdommer Frits Møller afsiger som opmand i Taxa-sagen fra Esbjerg en kendelse, der går stik imod professor Knud Illums i samme sag (se 1/10), idet han giver DASF medhold i fortolkningen af 'eksklusivbestemmelsen i overenskomsten mellem arbejdsmandsforbundet og Taxa's landsforbund.

14. – Arbejdsmarkedets hovedorganisationer anmoder forligsmanden om at bistå ved de fortsatte overenskomstforhandlinger, idet det ikke er lykkedes for hovedorganisationerne at nå til vejs ende om en beløbsramme for de generelle krav inden fristens udløb.

Morten Lange udtaler, at SF går ind for en afvikling af de gældende fradrag for parcelhusejere, men det kan ikke gennemføres med et slag, da det ville medføre, at mange måtte gå fra hus og hjem.

Statsminister J. O. Krag hævder, at ethvert forsøg på at bringe det berømte parcelhusspørgsmål ind i valgkampen er en misforståelse og understreger, at regeringen ikke agter at skærpe kapitalvindingsskatten og heller ikke har planer om at skærpe progressionen eller genindføre grundstigningsskylden.

17. – Højesteret stadfæster landsrettens dom i håndskriftsagen (se 5/5). Et flertal, 8 af de 13 højesteretsdommere, der har behandlet sagen, finder, at der er tale om en ekspropriation, gennemført ved en lov, om hvilken der ikke er grundlag for at antage, at den ikke er begrundet i hensynet til almenvellet. Den omstændighed, at loven ikke har nogen ekspropriationsbestemmelse, kan ikke medføre lovens ugyldighed. Flertallet fastslår, at Den arnamagnæanske Stiftelses eventuelle erstatningskrav ikke kan tages under påkendelse under denne sag, men finder dog anledning til at udtale, at det under sagen fremkomne ikke har givet holdepunkter for at antage, at stiftelsen vil lide tab af en art, som kan begrunde erstatningsansvar. Mindretallet, 5 dommere, der også vil stadfæste landsretsdommen, finder, at den ved loven bestemte ordning ikke er en af grundloven omfattet afståelse og derfor har kunnet gennemføres ved almindelig lov også uden bestyrelsens samtykke.

I folketingets sidste møde før valget

fremsættes forslag til finanslov for finansåret 1/4 1967–31/3 1968.

I folketingsårets første samling er der fremsat i alt 54 lovforslag. Heraf er dog ingen nået frem til 3. behandling.

Aksel Larsen (s. f.) udtaler sin tilfredshed med, at Krag er i færd med at gennemføre en politisk vending.

19. – Statsminister J. O. Krag bebuder, at han dagen før valget vil redegøre nærmere for sin og regeringens plan om et »skatteloft« i stedet for skattefradragsretten, som den er indbygget i kildeskatforslaget. Dette opgives dog p. gr. af indvendinger fra flere andre partier mod i sidste øjblik før valget at få kastet nye forslag ind i debatten. Han går imod tanken om ophævelse af ejendomsretten til jord.

Poul Møller (k. f.) udtaler, at det bør tilstræbes, at en eventuel borgerlig-liberal regering efter valget bliver en flertalsregering, og den bør i alle tilfælde repræsentere i lige grad by og land, lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende.

Folketingsmand Niels Westerby udtaler, at Liberalt Centrum ønsker et »skatteloft« på 50 pct.

Folketingsmand I. A. Rimstad siger, at De Uafhængige mener, at landbruget har krav på kompensation – gennem højere hjemmemarkedspriser og tilskud fra statskassen – for det tab, det har lidt ved, at Danmark ikke er blevet medlem af Fællesmarkedet. Han erklærer, at De Uafhængige gerne ser en borgerlig liberal løsning af regeringsspørgsmålet, omfattende også de radikale.

22. – Ved folketingsvalget (bortset fra Færøerne og Grønland) får Socialdemokratiet og SF over halvdelen af mandaterne i Syddanmark, nemlig 89 af 175, idet en fordobling af SF's mandattal mere end opvejer den store socialdemokratiske tilbagegang. Tilsammen får de to socialistiske partier 49,1 pct. af stemmerne mod 47,7 pct. i 1964. Medregnes det kommunistiske partis stemmetal, får de 3 »arbejder«partier tilsammen 49,9 pct. af stemmerne mod 48,9 pct. i 1964. Foruden socialdemokraterne og kommunisterne går Det konservative Folkeparti, Venstre og De Uafhængige tilbage, Det radikale Venstre har derimod en smuk fremgang. Liberalt Centrum får tilstrækkeligt

	22/9 1964		22/11 1966	
	Pct. af stemmerne	Antal mandater	Pct. af stemmerne	Antal mandater
Socialdemokratiet	41.9	76	38.2	69
Radikale venstre	5.3	10	7.3	13
Konservative folkeparti	20.1	36	18.7	34
Venstre	20.8	38[1])	19.3	35
Retsforbundet	1.3	0	0.7	0
Socialistisk folkeparti	5.8	10	10.9	20
Kommunistisk parti	1.2	0	0.8	0
Liberalt centrum	–	–	2.5	4
Fredspolitisk folkeparti	0.3	0	–	–
Dansk samling	0.4	0	–	–
Slesvigske parti	0.4	0	–	–
De uafhængige	2.5	5	1.6	0
	100.0	175	100.0	175

[1]) På valgtidspunktet talte venstres folketingsgruppe kun 36 medlemmer, efter at Niels Westerby og Børge Diderichsen var udtrådt og havde dannet nyt parti, liberalt centrum.

mange stemmer til at blive repræsenteret i det nye folketing, medens De Uafhængige glider ud. Stemmeprocenten er i gennemsnit for hele landet 88,9 (1962: 85,6).

Statsminister J. O. Krag udtaler, at han regner med, at den socialdemokratiske regering fortsætter, og at kildeskatten gennemføres.

Taxa's landsforbund har besluttet at følge professor Knud Illums kendelse fra Esbjerg (se 1/10).

23. – Statsminister J. O. Krag indbyder – trods sin udtalelse valgnatten – Det radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Liberalt Centrum til forhandling om en flertalsregering. R. v. og l. c. afviser en sådan forhandling. De radikale opfordrer statsministeren til at inddrage Venstre i forhandlingerne, og Liberalt Centrum foreslår at søge kontakt med såvel Venstre som Det konservative Folkeparti.

24. – Under statminister J. O. Krags forhandlinger med SF indløber mange protester fra SF-partiforeninger m. v. imod, at SF går i regering med socialdemokraterne. Forhandlingerne fortsætter i de følgende dage.

Den arnamagnæanske kommission har meddelt undervisningsministeriet, at den agter at gøre erstatningskrav gældende, når den stilles over for kravet om udlevering af håndskrifterne (se 17/11).

25. – Formanden for den konservative folketingsgruppe udsender en erklæring, hvori han advarer mod at lade valget få konsekvenser for landets udenrigs- og sikkerhedspolitik og opfordrer statsminister J. O. Krag til at tage konsekvensen af Socialdemokratiets nederlag og træde tilbage. Poul Sørensen opfordrer til forhandlinger om en bred regering af de partier, der hidtil har været enige om forsvars- og udenrigspolitikken, og som er rede til at træffe de nødvendige beslutninger om den fremtidige markedspolitik. Han erklærer, at Det konservative Folkeparti er rede til at forhandle om en kildeskatordning, som socialdemokraterne kan acceptere.

Me 151 stemmer mod 70 vedtager snedkerforbundet sammenslutning med tømrerforbundet. Det nye forbund vil have ca. 30.000 medlemmer og være blandt landets største.

26. – Forhandlingerne mellem Socialdemokratiet og SF om en koalitionsregering af de to partier ender uden resultat. SF ønsker garanti for nedskæring af bevillingerne til forsvaret med 10 pct. om året i 3 år. Der offentliggøres et fælles protokollat om forhandlingerne. Både Krag og Aksel Larsen beklager forhandlingernes udfald, og statsministeren meddeler, at han vil fortsætte med en socialdemokratisk mindretalsregering. Han tilføjer, at der ikke er truffet aftale med SF om at være støtteparti for regeringen.

28. – Statsminister J. O. Krag omdanner sin regering. Han overtager selv udenrigsministeriet efter Per Hækkerup, der efter eget ønske overtager formandsposten i partiets folketingsgruppe og bliver gruppens politiske ordfører. Kulturminister Hans Sølvhøj bliver minister uden portefølje med den opgave at varetage anliggender i forbindelse med NATO, FN og U-landshjælpen. Kirkeminister Bodil Koch bliver kulturminister, folketingsmand, pastor Orla Møller kirkeminister, og Svend Horn efterfølger minister for offentlige arbejder Kai Lindberg, der træder tilbage p. gr. af alder. Endelig bliver folketingsmedlem fru Camma Larsen-Ledet chef for et nyt ministerium for familiens anliggender. Til dette ministerium overføres sager fra socialministeriet og andre ministerier.

Højesteret fastlår i sin dom i en sag anlagt af chauffør Claus Jensen, at fagforeningerne er berettigede til at anvende en del af medlemskontingentet til støtte for Socialdemokratiet og dets presse.

Forbundsformand Hans Rasmussen udtaler, at det sikkert var rigtigt til foråret at tilstræbe en helhedsløsning for alle grupper i samfundet.

December 1966

1. – Baconaftalen mellem Danmark og Storbritannien forlænges uændret for det kommende år, fra 1/4 1967 til 1/4 1968.

2. – Fhv. udenrigsminister Per Hækkerup er indtrådt i LOs forretningsudvalg i stedet for trafikminister Svend Horn.

4. – Det konservative Folkeparti er villig til at forhandle om bortfald af skattefradragsreglen, udtaler gruppeformanden Poul Sørensen.

Bryggeriarbejderne hævder, at de trods strejken i 1965 ikke har opnået de ønskede lønmæssige forbedringer og bl. a. derfor vil fremsætte en række væsentlige krav til den nye overenskomst.

5. – Stats- og udenrigsminister J. O. Krag giver på EFTA-mødet i London uforbeholden tilslutning til Storbritanniens beslutning om at gøre et nyt forsøg på at blive optaget i Fællesmarkedet, men understreger, at Storbritannien må anerkende Romtraktaten uden at kræve ændringer, inden det kan håbe at få adgang. Han tilføjer, at når først Storbritannien er inden for Fællesmarkedet, skulle det være i stand til at modificere strukturen og finde løsningen på mange problemer. Den danske regering har til hensigt at følge Storbritanniens eksempel, så snart det er klart, at de nye forhandlinger synes at ville føre til et positivt resultat.

6. – Det nyvalgte folketing træder sammen og vælger Bomholt (s.) til midlertidig formand. Stats- og udenrigsminister J. O. Krag afgiver derefter en erklæring om regeringens program, idet han i øvrigt henviser til åbningstalen 6/10. Hvad angår arbejdsmarkedet, venter regeringen, at parterne gennem frie forhandlinger løser forårets overenskomstproblemer på en socialt rimelig måde under hensyntagen til produktivitet og økonomisk bæreevne samt bevarelsen af en høj og stabil beskæftigelse. En overenskomstmæssig løsning må også indeholde hensyn til de laveste lønninger. Regeringen vil tage loven om indseende med priser op med henblik på skærpelse. I forbindelse med boligløsningen vil der blive fremsat forslag om en offentlig boligfond. Han konstaterer, at valget gav tilslutning til en skattereform med kildeskat og bebuder forslag om ophævelse af skattefradragsreglen, fordobling af lønmodtagerfradraget og genfremsættelse af forslaget om 10 pct.s merværdiafgift. Bestemmelserne om skattebegunstigelse af privat opsparing vil blive taget op til revision, og afskrivningsreglerne skal overvejes. Der kommer forslag om en reform af arbejdsløshedsforsikring og sygedagpenge, og der skal søges gennemført en værdifast tillægspensionsordning for alle. Udenrigs-, sikkerheds- og markedspolitikken er uændret.

Der nedsættes et ministerudvalg, som under ledelse af økonomiminister Ivar Nørgaard skal koordinere den offentlige langtidsplanlægning.

Ved folketingsvalget i Grønland genvælges Nikolaj Rosing i sydkredsen med stort flertal. Nikolaj Rosing får 3677 stemmer, programsekretær Ulrik Rosing, Inuitpartiet, 1367, pastor Erling Høegh 1291 og radiooverassistent Jørgen C. F. Olsen 200. I nordkredsen er Knut Hertling genvalgt uden modkandidat.

7. – Efter at samtlige folketingsmandater i det sydlige Danmark og Grønland enstemmigt er godkendt, konstituerer tinget sig med Bomholt (s.) som formand, From (v.), Thestrup (k. f.), Morten Lange (s. f.) og Skytte (r. v.) som henholdsvis 1., 2., 3. og 4. næstformand, og der fremsættes i alt 54 lovforslag, hvoraf de fleste er gengangere fra folketingsårets 1. samling. I de følgende dage indtil folketinget tager juleferie fremsættes yderligere 19 lovforslag.

9. – Debatten under folketingets 1. behandling af finanslovforslaget for 1967–68 er præget af den nye politiske situation, der er skabt ved valget. Per Hækkerup (s.) udtaler, at det socialistiske flertal selvfølgelig vil blive brugt, men vel at mærke til gennemførelse af Socialdemokratiets politik og ikke en tøddel mere; man vil ikke majorisere de andre partier. Niels Westerby (l. c.) foreslår en dagsorden, hvorefter folketinget udtaler, at det, hvis indtægterne i 1967 stiger mere end produktionen, omgående vil inddrage den del af indtægtsstigningen, der ikke er dækning for i produktionen. Per Hækkerup foreslår heroverfor, at folketinget skal udtale, at det afviser Westerbys dagsordensforslag for ikke at foretage noget, der kan forstyrre forhandlingerne arbejdsmarkedets parter imellem. Per Hækkerups forslag vedtages med 82 stemmer (s. og s. f.) mod 4 (l. c.); 53 (v., k. f. og r. v.) undlader at stemme.

12. – Professor Stephan Hurwitz genvælges enstemmigt som folketingets ombudsmand.

Den socialdemokratiske gruppeformand Per Hækkerup udtaler på et møde i Grosserer-Sammenslutningen af 1930, at han kan garantere for, at der ikke bliver nogen socialisering i Danmark; der kan højst blive tale om nogle fornuftige ordninger.

13. – Ved folketingsvalget på Færøerne genvælges P. Mohr Dam, socialdemokratiet, og Poul Adrian Andreasen, folkeflokken, S. får 36,6 (1964: 39,4) pct. af de afgivne stemmer, folkeflokken 33,6 (31) pct. og sambandspartiet 29,8 (29,6) pct. Valgdeltagelsen er 48,1 (50,2) pct.

14. – Folketinget foretager 1. behandling af de resterende lovforslag i henhold til boligforliget af januar 1966: forslag til lov om leje, forslag til lov om midlertidig regulering af boligforholdene, forslag til lov om boligsikring og forslag om ændring i lov om boligbyggeri (om det almennyttige byggeri og dettes landsbyggefond). Axel Ivan Pedersen udtaler som ordfører for Socialdemokratiet, at hans parti uanset valgets udfald føler sig forpligtet af den indgåede aftale, som dog måske kunne forbedres på visse punkter.

Fristen for afslutning af overenskomstforhandlingernes anden fase, hvor parterne under forligsmandens medvirken søger at nå til enighed om en ramme for de generelle krav, udsættes en uge, da man på grund af folketingsvalget ikke har kunnet udnytte perioden 15/11–15/12.

15. – Ved 2. behandling af forslaget om ændring af lov om beskatning til kommunerne af faste ejendomme forkastes Venstres og de konservatives ændringsforslag om gradvis afvikling af grundskylden på den del af landbrugsjorden, der er under dyrkning, og om at den kommunale grundskyld i sognekommunerne højest må være 20 promille. Lovforslaget vedtages endeligt 17/12 med 97 stemmer mod 54 (v. og k. f.); 4 (l. c.) undlader at stemme.

Ved 2. behandling af forslaget om ændringer i ligningsloven vedtages forhøjelse af lønmodtagerfradraget fra 400 til 800 kr. med 112 stemmer mod 10 (r. v.); 25 (v.) undlader at stemme. Et ændringsforslag stillet af v. og k. f., hvorefter lejeværdien af ejerlejligheder fastsættes efter de samme regler som for ejendomme, der kun indeholder én selvstændig lejlighed, som tjener til bolig for ejeren, forkastes med 95 stemmer mod 54 (v. og k. f.). Ved 3. behandling 17/12 vedtages lovforslaget med 119 stemmer; 28 (v.) undlader at stemme.

Indenrigsminister Hans Hækkerup afviser et forslag fra De samvirkende sognerådsforeninger om en særlig sommerhusskat.

16. – I en ny henvendelse til regeringen fra Det økonomiske Råds formandskab hedder det, at man må bedømme mulighederne for den fulde beskæftigelse i 1967 under nogenlunde økonomisk balance no-

get ugunstigere end for et par måneder siden.

Ved folketingets 1. behandling af forslag til lov om almindelig omsætningsafgift (meromsen) udtaler Aksel Larsen, at når provenuet ikke ensidigt skal anvendes til lettelse af indkomstskatterne, og når en skattereform mere på linie med SF's ønsker er i sigte, er det naturligt, at hans holdning til meromsen er mere velvillig.

19. – Arbejderbevægelsens Erhvervsråd hævder, at »de vise mænd« har konkluderet forkert på et afgørende punkt i deres sidste rapport (se 16/12); der er ikke tale om en svækkelse af fremgangen i industrieksporten, således som »de vise mænd« påstår.

20. – Den danske Købstadforening vil i en henvendelse til regering og folketing foreslå, at boligsikringsordningens ikrafttræden af tekniske grunde udsættes fra 1/4 til 1/7 1967.

21. – Overenskomstforhandlingerne går ind i den sidste fase, idet arbejdsmarkedets parter anmoder forligsmanden om at udarbejde mæglingsforslag i samråd med de to hovedorganisationer.